

GUIA DOCENT D'ASSIGNATURA

Titulació: Batxillerat/ Grau en Teologia

Nom assignatura: 5SS08I SAGRAMENTS I

Any: Cinquè

Curs	2021-2022	ECTS	6		
Període lectiu	1r. Semestre	H. de classes setmanals	4	Àrea	CC Institucionals
Professor	Dr. Jaume Fontbona i Missé		Llengua	Català	

Descripció/Justificació

- Aquesta matèria ens introdueix en el concepte de sagrament i en la unitat dels tres sagraments de la iniciació cristiana: baptisme, confirmació i Eucaristia, destacant-ne l'Eucaristia com a font i cim de tota la iniciació cristiana.
- Els sagraments de la iniciació cristiana expressen la relació dels creients amb Crist i l'Esperit i entre ells, i per tant, que *el Senyor sempre està amb nosaltres*. La inseparabilitat radical de l'Esperit, del Crist (Cap) i l'Església (el seu Cos) manifesta que la plena incorporació a Crist i a l'Església s'assoleix en l'Eucaristia, ja que és el sagrament del Cos de Crist en la seva plenitud. El *Baptisme* expressa el misteri de la Pasqua (mort i resurrecció), la *Confirmació*, el de Pentecosta (el do de l'Esperit), i l'*Eucaristia* la unitat d'ambdós misteris. El *Baptisme cristifica* el creient, és a dir, l'empelta en Crist, en la seva mort i resurrecció (Rm 6,5); la *Confirmació* el *pneumatitza*, és a dir, l'envigoreix amb la força de l'Esperit (Rm 8,15; 2Co 1,22), el Crist glorificat viu i actua en el batejat; i l'Eucaristia manté i nodreix el fidel (Jn 6,53-58) ja cristificat i pneumatitzat, és a dir, continua divinitzant-lo fins que arribi a participar plenament de la naturalesa divina (2Pe 1,4).
- A més a més, la celebració eclesial del sagrament de l'Eucaristia representa la recapitulació sacramental de la confessió trinitària, misteri de comunió, que inclou tot el misteri de la salvació.

Requisits i orientacions prèvies

- Haver cursat els fonaments de la Teologia.
- Haver cursat les introduccions a la Sagrada Escripura (AT i NT).
- Haver cursat Patrologia i Litúrgia fonamental.
- Tenir un bon coneixement del Concili Vaticà II i de la història de l'Església.
- Tenir un cert domini del grec i del llatí.

Objectius

Generals

- Presentar la unitat en la diversitat dels tres sagraments de la iniciació cristiana des de la seva interpretació en la història i des de la seva celebració en la Litúrgia d'Orient i d'Occident.

- Presentar l'Eucaristia com a expressió de la fe de l'Església al llarg dels segles i a la llum del misteri de comunió de la Trinitat i de l'Església.

Específics

- Comprendre el concepte de sagrament des de l'evolució històrica i teològica.
- Comprendre que el Baptisme i la Confirmació tenen el seu origen en el baptisme de Jesús a la llum del misteri pasqual.
- Comprendre que l'Eucaristia té el seu fonament i model en l'Últim Sopar del Senyor.
- Comprendre la interpretació tipològica del Baptisme i de l'Últim Sopar de Jesús.
- Comprendre els trets que configuren el fonament i model posat per Jesús i celebrat per l'Església en la història.
- Comprendre el significat teològic del mot *transsubstanciació* i dels elements sacrificial i convivial de l'Eucaristia.
- Conèixer com la Litúrgia de l'Església forja la reflexió teològica sobre els sagraments del Baptisme i l'Eucaristia; i com l'opció pastoral forja el sagrament de la Confirmació.
- Conèixer la reflexió ecumènica sobre els sagraments del Baptisme, la Confirmació i l'Eucaristia.
- Apuntar cap a una pastoral de la Iniciació Cristiana fonamentada en la teologia.

Competències

Competències transversals (genèriques)

- Capacitat d'organització i planificació del treball intel·lectual, amb esforç i perseverança per portar-lo a terme.
- Capacitat d'anàlisi i de síntesi en els diversos elements que componen la reflexió teològica.
- Capacitat de reflexió, de raonament crític i de discerniment sobre allò essencial i accessori.
- Claredat en el pensament i precisió en l'expressió parlada i escrita a l'hora d'elaborar un discurs teològic, per tal d'aprendre a construir el propi coneixement.
- Coneixement de les fonts d'informació bíbliques, patristiques, magisterials, litúrgiques i teològiques sobre la matèria.
- Capacitat d'exposar oralment i per escrit la majoria de les competències específiques.

Competències específiques

- Visió de la mistagògia com a manera de fer teologia a partir de la mateixa celebració. La mistagògia com a tipologia litúrgica.
- Visió bíblica i ecumènica del concepte de *memorial*.
- Comprendre el canvi que suposa el pas de la comprensió patristica de l'Eucaristia (com a visió eclesial i font d'espiritualitat de comunió) a la comprensió medieval i escolàstica de l'Eucaristia (com a visió de la unió del fidel amb el Crist i font d'espiritualitat pietista i devocional).
- Comprendre que la finalitat de l'Eucaristia és manifestar i confessar que som un sol cos en Jesucrist en la comunió de l'Esperit Sant.
- Comprendre que la celebració eclesial de l'Eucaristia, com a memorial de l'Últim Sopar del Senyor, confessa sacramentalment l'obra d'amor de Déu Pare manifestada en Jesucrist i en la comunió de l'Esperit Sant, tot esperant que la humanitat esdevingui la família de Déu i una fraternitat entre tots els humans en llur diversitat.
- Coneixement de l'Escriptura, dels Pares, de la Litúrgia i dels concilis de Trento i Vaticà II sobre els sagraments de la Iniciació Cristiana.
- Coneixement de les grans controvèrsies eucarístiques medievals i la reacció de la

Reforma.

- Coneixement de l'esdeveniment de comunió que significa la celebració de l'Eucaristia en l'Església.
- Precisió en l'anàlisi teològica de les pregàries eucarístiques antigues i actuals.

Continguts

I. PART INTRODUCTÒRIA

1. El concepte de sagrament
2. La unitat de la iniciació cristiana

II. PART BÍBLICA

3. El testimoniatge neotestamentari sobre el baptisme
  - 3.1. El baptisme de Joan
  - 3.2. El baptisme de Jesús
4. El testimoniatge de l'Esclatadura sobre l'Eucaristia. Els relats de l'*Últim Sopar*

III. PART HISTÒRICA

5. El testimoniatge del primer mil·lenni sobre la Iniciació Cristiana
6. De la unció postbaptismal al sagrament de la Confirmació
7. El testimoniatge dels primers segles sobre l'Eucaristia
8. El testimoniatge d'autors dels segles II i III sobre l'Eucaristia
9. El testimoniatge de les grans mistagògies del segle IV d'Orient i Occident
10. Les controvèrsies eucarístiques occidentals dels segles IX i XI
11. El testimoniatge de Tomàs d'Aquino (1225-1274)
12. El testimoniatge de la praxi litúrgica medieval
13. El testimoniatge de la Reforma i del Concili de Trento

IV. PART SISTEMÀTICA

14. Reflexió sistemàtica sobre el baptisme i la confirmació
15. Reflexió sistemàtica sobre l'Eucaristia
16. Acords entre Esglésies i comunitats cristianes d'Occident

V. PART LITÚRGICA

17. La celebració del baptisme
18. La celebració de la confirmació
19. La celebració de l'Eucaristia

Metodologia d'ensenyament i aprenentatge

- En el desenvolupament de les classes s'animarà l'estudi i la reflexió personals. Per això es proposaran tres treballs sobre el contingut exposat al temari.
- Es procurarà d'afavorir el diàleg al si de l'aula sobre la comprensió tipològica.
- S'acompanyarà la docència amb les tutories personalitzades i col·lectives.
- Es farà en forma de tutoria col·lectiva l'estudi de les pregàries eucarístiques, per tant, caldrà tenir a mà les pregàries eucarístiques del *Missal romà* de Pau VI.

Avaluació

Criteris d'avaluació:

- Per tractar-se d'una avaluació continuada es tindrà en compte l'assistència a classe, el diàleg i la participació tant en les activitats com en les proves proposades.

- Es comprovarà la consecució dels objectius mitjançant la capacitat de formular i sintetitzar el que s'ha après en el seguiment de la matèria a l'aula i en l'estudi dels textos proposats.
- Es valorarà l'aportació personal especialment en les tutories col·lectives.
- Es valorarà la capacitat de fer-se un judici propi a la llum de la informació adquirida.
- Es valorarà l'assistència a activitats complementàries relacionades amb la matèria.

Tècniques d'avaluació:

- S'avaluaran les competències genèriques en les tutories personalitzades, en l'actitud participativa a l'aula i en el diàleg a classe (10 %).
- Les competències específiques s'avaluaran mitjançant:
  - Un primer treball *shintètic* sobre el concepte de sagrament.
  - Un **segon treball** sobre la part bíblica.
  - Un tercer treball *shintètic* sobre la part històrica.
  - Un **examen escrit** sobre les parts sistemàtica i litúrgica.

Bibliografia bàsica

Manual

Jaume FONTBONA, *Els sagraments de la iniciació cristiana* (CPL Libri), Barcelona: CPL 2021 (ampliada). N'hi ha versió castellana: *Bautismo-Confirmación y Eucaristía* (CPL Libri) Barcelona: CPL 2021.

Textos complementaris

Jaume FONTBONA, *Església i Regne en l'Eucaristia* (CPL Libri 32), Barcelona: CPL 2018.

Armand PUIG, *El sacramento de la eucaristía. De la última cena de Jesús a la liturgia cristiana antigua* (BEB 165), Salamanca: Sígueme 2021.

COMISSIÓ TEOLÒGICA INTERNACIONAL, *La reciprocitat entre fe i sagraments en l'economia sacramental*, Barcelona: CPL 2021.

Textos litúrgics de referència

La Missa i la Litúrgia de les Hores. Ordenament general (Dossiers CPL 127), Barcelona: CPL 2012.

Les introduccions dels rituals (Dossiers CPL 141), Barcelona: CPL 2016.

Ritual de la Iniciació cristiana d'adults (RICA).

Ritual del baptisme d'infants.

Ritual del sagrament de la Confirmació.

Ordre de la Missa (Celebrar 92), Barcelona: CPL 2015.